

Addicions a la fauna de geomètrids del Parc Natural de la Serra del Montsant (Lepidoptera: Geometridae)

Francesc Vallhonrat

Museu de Zoologia. Apartat de Correus 593; E-08080 Barcelona

Abstract. Additions to the Geometridae fauna of the Serra del Montsant Natural Park (Lepidoptera: Geometridae). A list of 50 species of geometrid moths is reported from the Serra del Montsant Natural Park (south of Catalonia), mainly from its meridional zone. Some comments of interesting aspects of the geometrid fauna in this natural park are added.

Resum. Es dona una relació 50 espècies de geomètrids del Parc Natural de la Serra del Montsant, procedents, majoritàriament, del vessant sud de la serra, amb algunes observacions de l'interès que presenten algunes d'elles i sobre el conjunt dels geomètrids d'aquest espai natural.

Key words: Geometridae, Lepidoptera, faunistics, Serra del Montsant Natural Park, Catalonia, Iberian Peninsula.

Introducció

La Serra del Montsant, a la comarca del Priorat, és un espai natural l'interès del qual ha estat finalment reconegut amb la declaració de parc natural, que es va fer efectiva el 30 d'abril de 2002. Aquest és un altre estímul per estudiar-ne la fauna lepidopterològica, encara poc coneguda. En una nota anterior (Vallhonrat 1999), es van aportar algunes citacions interessants, amb una primera llista d'espècies que estava basada, principalment, en les prospeccions fetes al vessant nord de la serra. En aquesta segona nota, donem una altra llista d'espècies, que comprenen citacions sobretot del vessant sud del parc natural.

Material i mètodes

El material estudiat s'ha recol·lectat a la llum actínica en els llocs que es relacionen a continuació, amb indicació dels municipis als qual pertanyen, la localitat concreta, el quadrat UTM de 10x10 km corresponent i l'altitud aproximada.

Margalef de Montsant
Barranc de Sant Salvador
Riu Montsant

31TCF17
31TCF17

500-680 m
360 m

Barranc de les Joveres	31TCG17	400 m
Cornudella de Montsant		
Sant Joan de Codolar i Sant Joan Petit	31TCF27	650-780 m
La Morera de Montsant		
Escaladei: camí i collet de l'Hort	31TCF17	500-650 m

Resultats i discussió

En la nota anterior, abans esmentada, es van citar 40 espècies de geomètrids, que provenien totes de la zona de Margalef, situada al vessant nord de la Serra del Montsant. En la llista que segueix, a més de citar algunes espècies també d'aquesta mateixa zona, s'afegeixen 35 espècies més i se'n substitueix una de les citades anteriorment. Per tant, tenim actualment un registre de la fauna de geomètrids del Montsant amb 74 tàxons.

La particularitat d'aquesta nota, a diferència de l'anterior, és que dona els resultats de prospeccions fetes al vessant sud de la serra del Montsant, que corresponen a les localitats d'Escaladei i Cornudella de Montsant. Algunes de les espècies censades han estat poc citades i presenten interès faunístic respecte a la seva distribució coneguda a Catalunya.

El conjunt dels geomètrids registrats fins ara està format, majoritàriament, per espècies de distribució prelitoral a Catalunya, algunes de les quals les trobem, aproximadament, des dels Ports de Tortosa, passant pel Montsant i les Muntanyes de Prades fins a l'Anoia, zones que han estat bastant estudiades.

D'altra banda, es pot destacar, com a resultat provisional i sense pretensió de donar conclusions, una baixa similitud en la composició faunística entre els dos vessants, nord i sud, de la Serra del Montsant. Aquesta diferència ens ve assenyalada pel fet que del total de les 74 espècies de geomètrids trobades fins ara, només 16 s'han recollit als dos vessants de la Serra. A Margalef s'han comptat 35 espècies no trobades al sud, mentre que entre Escaladei i Cornudella, se n'han recollit unes altres 23 no trobades al nord. La diferència de dates de recol·lecció i el material encara poc representatiu poden influir en aquests resultats. Caldrà anar revisant les futures troballes per confirmar aquesta diferència, o anar-la matisant, i aquí només s'apunta com una observació que pot tenir interès.

En l'aspecte biogeogràfic, amb aquests resultats inicials del conjunt recollit fins ara de la fauna de geomètrids del Montsant, continuem el diagnòstic del treball anterior, i veiem que les espècies considerades mediterrànies, predominen en un 73 % aproximadament. En canvi, tot i la poca similitud que hem apuntat entre les espècies dels vessants nord i sud, no s'observa una gran diferència en aquest component mediterrani entre els dos vessants, diferència que arriba només a un 4 %, tant entre les dues llistes d'espècies (73 % al vessant nord i 77 % al sud), com entre els components atlanto-mediterranis de cada llista.

En la llista que segueix a continuació es donen les referències de les localitats i dates de recol·lecció, i, si s'escau, un comentari sobre l'interès de l'espècie citada.

Llista d'espècies

Ennominae

- Pachycnemia hippocastanaria* (Hübner, [1799]). Joveres, 25.III.2002; Sant Joan de Codolar, 8.VI.2003; Escaladei, 19-20.VIII.2003.
- Crocallis dardoinaria* Donzel, 1840. Escaladei, 19-20.VIII.2003.
- Adalbertia castiliaria* (Staudinger, [1900]). Sant Joan de Codolar, 8.VI.2003.
- Itame vincularia* (Hübner, [1813]) Escaladei, 19-20.VIII.2003.
- Menophra abruptaria* (Thunberg, 1792). Sant Salvador, 26.III.2002.
- Menophra japygiaria* (Costa, 1849). Sant Salvador, 26.III.2002.
- Menophra harterti* (Rothschild, 1912) Joveres, 25.III.2002; Sant Joan de Codolar, 8.VI.2003.
- Synopsia sociaria* (Hübner, [1799]). Sant Joan de Codolar, 8.VI.2003.
- Ecleora solieraria* (Rambur, 1834). Joveres, 25.III.2002; Sant Joan de Codolar, 8.VI.2003.
- Tephronia codetaria* (Oberthür, 1881). Sant Joan de Codolar, 8.VI.2003.
- Charissa crenulata* (Stendinger, 1871). Escaladei, 19-20.VIII.2003.
- Charissa mucidaria* (Hübner, [1799]) Joveres, 25.III.2002; Escaladei, 19-20.VIII.2003.
- Dyscia penulataria* (Hübner, [1819]). Riu Montsant, 29.V.1999.

Geometrinae

- Pseudoterpna coronillaria* (Hübner, [1817]). Sant Joan de Codolar, 8.VI.2003.
- Thetidia smaragdaria* (Fabricius, 1787). Sant Joan de Codolar, 8.VI.2003.
- Eucrostes indigenata* (Villers, 1789). Escaladei, 19-20.VIII.2003.
- La seva distribució és més aviat costanera i de poca altitud. Aquesta localitat destaca per l'altitud.
- Bustilloxia saturata* (Bang-Haas, 1906). Escaladei, 19-20.VIII.2003.
- Phatogramma etruscaria* (Zeller, 1849). Escaladei, 19-20.VIII.2003.

Sterrhinae

- Rhodostrophia calabra* (Petagna, 1786). Sant Joan de Codolar, 8.VI.2003.
- Scopula submutata* (Treitschke, 1828). Sant Joan de Codolar, 19-20.VIII.2003; Escaladei, 19-20.VIII.2003.
- Scopula marginepunctata* (Goeze, 1781). Sant Joan de Codolar, 19-20.VIII.2003.
- Glossotrophia asellaria* (Herrich-Schäffer, 1847). Escaladei, 19-20.VIII.2003.
- Idaea litigiosaria* (Boisduval, 1840) Sant Joan de Codolar, 8.VI.2003.
- Idaea sardoniana* (Hombert, 1912). Sant Joan de Codolar, 8.VI.2003.
- Idaea incalcarata* (Chrétien, 1913). Sant Salvador, 12.IX.1998; Escaladei, 19-20.VIII.2003.
- Idaea alyssumata* (Millière, 1871). Escaladei, 19-20.VIII.2003.
- Idaea incisaria* (Staudinger, 1892). Escaladei, 19-20.VIII.2003.
- Idaea obsoletaria violacearia* (Staudinger, 1901). Escaladei, 19-20.VIII.2003.
- Idaea cervantaria* (Millière, 1869). Escaladei, 19-20.VIII.2003.
- Idaea contiguarina* (Hübner, [1799]). Escaladei, 19-20.VIII.2003.
- Espècie coneguda fins ara només de localitats pirinenques, i també del Sistema Ibèric aragonès.
- Idaea eugeniata* (Millière, 1870). Sant Joan de Codolar, 8.VI.2003; Escaladei, 19-20.VIII.2003.
- Idaea ostrinaria* (Hübner, [1813]). Sant Joan de Codolar, 8.VI.2003.
- Idaea degeneraria* (Hübner, [1799]). Escaladei, 19-20.VIII.2003; Sant Joan de Codolar, 8.VI.2003.

Larentiinae

- Scotopteryx coelinaria* (Graslin, 1863). Escaladei, 19-20.VIII.2003.
- Xanthorhoe fluctuata* (Linnaeus, 1758). Joveres, 25.III.2002; Sant Salvador, 26.III.2003.
- Catarhoe basochesiata* (Duponchel, 1831). Joveres, 25.III.2002.
- Epirrhoe galiata* ([Denis & Schiffermüller], 1775). Sant Joan de Codolar, 8.VI.2003.
- Nebula achromaria* (La Harpe, 1852). Sant Salvador, 26.III.2002.
- Només coneixem altres dues localitats catalanes d'aquesta espècie: de l'Alt Penedès i de Vallvidrera.
- Almeria kalischata* (Staudinger, 1870). Escaladei, 19-20.VIII.2003.
- Coneguda fins ara, a Catalunya, només de la zona dels Ports de Tortosa-Becelit, la localitat més

septentrional de l'espècie. Per tant, aquesta nova citació amplia la seva distribució de manera notable cap al nord.

Eupithecia haworthiata Doubleday, 1856. Sant Joan de Codolar, 8.VI.2003.

Eupithecia pyreneata Mabille, 1871, verisim. Escaladei, 19-20.VIII.2003.

Donem la identificació amb reserves, ja que la dificultat que presenta el grup *linariata* d'aquest gènere implicarà l'estudi de més material del que es té per confirmar-la.

Eupithecia irriguata irriguata (Hübner, [1813]). Sant Salvador, 26.III.2002.

Eupithecia seniorita Mironov, 2003. Sant Salvador, 1er, 25.III.2002.

Aquesta espècie ha estat recentment descrita sobre material d'Albàs (Corberes) i citada, pel seu autor, només de diverses localitats peninsulars, entre les quals, Llançà (Alt Empordà), Espot (Pallars Sobirà), Aransís (Pallars Jussà), Albarrasí, Sierra Nevada, Madrid, Almeria. De biologia desconeguda fins ara, sistemàticament és situada en el grup de *E. distinctaria* Herrich-Schäffer, 1848, de la qual es diferencia molt poc (cf. Mironov 2003).

Eupithecia weissii Prout, 1938. Escaladei, sèrie, 19-20.VIII.2003.

Prout va descriure *E. weissii* com a subespècie de *E. pauxillaria* Boisduval, 1840 (= *euphrasiata* Herrich-Schäffer, 1861), amb material d'Albarrasí. Ara, Mironov (2003) l'ha elevat al rang d'espècie, donant les característiques que permeten distingir-la de *pauxillaria*. En la nota anterior sobre el Montsant (Vallhonrat 1999) vam assenyalar la presència de *E. pauxillaria* a la zona de Margalef. Amb les dades que aporta Mironov (2003) i revisat el material, hem de substituir la citació d'aquesta espècie per la d'*E. weissii*. Segons Mironov (2003), *E. weissii* té una distribució mediterraneooccidental, des del sud de França, part oriental de la península ibèrica i nord d'Àfrica fins a Algèria. Caldrà revisar les citacions de *E. pauxillaria* i determinar la distribució d'aquestes dues espècies molt properes.

Eupithecia semigraphata (Bruand, [1851]). Escaladei, 19-20.VIII.2003.

Eupithecia santolinata Mabille, 1871. Sant Joan de Codolar, 8.VI.2003.

Eupithecia oxycedrata (Rambur, 1833). Joveres, 25.III.2002.

Gymnoscelis rufifasciata (Haworth, 1809). Sant Joan de Codolar, 8.VI.2003.

Pasiphila rectangulata (Linnaeus, 1758). Sant Joan de Codolar, 8.VI.2003.

Només coneixem tres localitats catalanes més de l'espècie: de la Garrotxa, de Banyoles i de les Planes de Son (Pallars Sobirà), a més d'Andorra.

Chesias rufata (Fabricius, 1775) Sant Salvador, 26.III.2002.

Agraïments

A la directora del Parc Natural de la Serra del Montsant, N. Ribó, per les facilitats que ens ha donat per a realitzar aquest estudi. Als membres del consell de redacció de la SCL pels seus suggeriments. A C. Coll per la col·laboració de sempre.

Referències bibliogràfiques

Mironov, V. 2003. Larentiinae II. In: *The Geometrid Moths of Europe* (Hausmann, A. ed.), 4:1-463.

Apollo Books, Stenstrup.

Vallhonrat, F. 1999. Alguns geomètrids del massís del Montsant (Lepidoptera: Geometridae). *Bull. Soc. Cat. Lep.*, 84: 23-26.

Data de recepció: 4 de gener de 2004

Data d'acceptació: 27 de gener de 2004